

חובל: בחירות, חשמל ושפת-הים

פחות חשמל,

יותר מלל

לרגל הצבעה זו, חזרו לאולם 56 ח"כים, שרובם שהו בשעת החיכוך במיונו, מכאן ואילך התרוקן האולם ב- מהירות, ובהמשך הדיונים — שנמשכו עוד כארבע שעות נוספות — היה האולם כמעט ריק.

על הפרק עמדה שביחת עובדי חברת החשמל. שבע סיעות הגישו הצעות לסדר-היום, שהוכרו כחופות. את כל הנאומים ניתן היה לנחש מראש. הימין (ל"ע, ה" מרכז החופשי, אגו"י, ע"מ, גח"ל) גינה את השובתים ודרש בוררות-חובה, בצורה זו או אחרת. מק"י תמכה ללא הסתייגות בעובדים, וכמוה עשתה רק"ח, שדרשה שהכנסת לא תדון בכלל בעניין.

סיעתנו, שאינה אידיאולוגית, חיבת לטפל בנושא כזה לגופו של עניין — ללמוד את פרטיו ולגבש לה עמדה הגיונית. אמרתי, על כן, את הדברים הבאים: **אורי אבנרי**: אינו סבור שדוכן הכנסת הוא המקום המתאים, כדי לקבוע אם קבוצת-עובדים זו או אחרת צודקת בדרישותיה אם לאו.

כל עובד צודק, כאשר הוא יוצא לקבל יותר. כל מעביד, במישור קפיטליסטי, צודק כאשר הוא רוצה לשלם פחות. **מנחם בגין**: במישור סוציאליסטי אין דבר כזה? שם לא נותנים לשבות.

אורי אבנרי: במישור קומוניסטי זה מוכרע בצורה אחרת — עלידי הבולשת.

אבל איפה כאן הצדק, ומי קובע שעובדים אלה או אחרים צודקים או אינם צודקים כשהם דורשים שכר גבוה יותר? **זהבן שובל**: מדוע זה תיגע בכל זאת לכנסת? כי אין פורום של בוררות חובה!

אורי אבנרי: מייד אתייחס גם לבוררות חו" בהו.

הדברים מגיעים לכנסת מכיוון שהיא המעבידה; הממשלה היא המעבידה של עובדי החשמל. שנית, מפני שהכנסת מייצגת את הצרכנים המשלמים בשביל החשמל. אין ויכוח על שורה של עובדות:

ראשית: הוסכם בהברת-החשמל על שינוי תנאי-העבודה, למרות שחוהי-העבודה הוא עדיין בתוקפו. השינוי הוסכם באישור ההסתדרות. אולם הוא לא הוגש, מכיוון שהממש"ל לא אישרה אותו.

יש כאן מסכת יחסים בין גזכ"ל והסתדרות לבין שר-האוצר; מחלוקת פוליטית וסוציאלית בין חברי-הכנסת יצחק בן-אהרון לבין השר פינחס ספיר. זה השפיע על הסתבכות הפרשה הנאת. אבל את העובד בהברת החשמל זה בוודאי לא צריך לעניין. הוא יודע שהוסכם על משהו. הוא יודע שההסתדרות אישרה זאת. ולפתע פתאום מסרבים לשלם לו את אשר הוסכם.

איך אפשר לבוא אליו בטענות?

שנית: הדבר אשר עליו הוסכם אינו בלתי-סיבירי. כאשר עובדים דורשים, למשל, להגדיל את תוספת החתק מ-195 לירות לחודש ל-265 לירות לחודש — מי יאמר שזה אינו סביר?

נכון שזה עולה כסף, אבל אין זו דרישה מופרזת עד כדי כך, שהכנסת צריכה להתקרי מם נגד החוצפה התהומית של העובדים הדרושים אותה.

שלישית: חוק צינון סיכסוכי-העבודה, המחייב הודעה מראש על שביתה, לא פעל.

בכנסת הקודמת הצביעה סיעתנו נגד חוק הצינון, מכיוון שראינו בזה צעד לקראת בוררות-חובה, ודעתנו אז, כהיום, היא שבוררות-חובה אינה מסורית מבחינה סוציאלית, ולא תעמוד גם בשום מיבחן של מציאות. זה הוכח בכל מקום בעולם שבו יש בוררות-חובה, וזה יוכח גם בארץ, אם תתקבל אי-פעם דרישה זו. ומה שקרה הפעם לחוק הצינון — מוכיח.

קיים חוק, העובדים לעיתים קרובות שומרים עליו ומקיימים את מציאותו, כאשר הם רואים בכך תועלת.

יצחק גולן: אין לחוק הזה שינויים. אין בו סנקציות.

אורי אבנרי: זאת נאמר עוד כאשר הכנסת קיבלה חוק זה. למה אין לחוק שינויים? מפני ש-אפילו מציע החוק, השר יגאל אלון, אמר שאם יהיו לו שינויים, יקיימו אותו עוד פחות.

אם יוכנס עובד לבית-הסוהר — האם זה יפתור בעיות עבודה, או יחריף אותן? האם זה ימנע שבריתות, או יביא למישוק של מרירות, שיהרוס את מוראל העבודה גם אחרי השביתה?

זו היתה הסענה המעשית נגד השינויים, וכאשר החוק התקבל, היה למעשה מוסכם פחות או יותר על כולנו שזהו חוק שאם שני הצדדים רוצים לקיימו — יקיימו אותו. אם רק צד אחד רוצה לקיימו, אין לו ערך.

זלמן שובל: האם זוהי הוכחה אצלן שחוק כזה לא יכול להיות טוב, מפני שחוקו אותו, ב"מיקרה או שלא במיקרה, לא טוב?

אורי אבנרי: כן, ואני לך גם למה. המיבחן הוא פשוט. עובדי חברת החשמל לא עמדו בהוראות החוק, ומנהל החברה מסרב להפעיל נגדם את החוק. ואחד העיתונים כותב שזוהי סטירת-לחי של מנהל

החברה, יעקוב חושי, לשר-הפיתוח, חיים גבתי. אינני יודע אם זוהי סטירת-לחי לשר, אבל מה שברור לי הוא שמנהל החברה לא ראה כל תועלת בהפעלת החוק הזה, ואני מבין אותו. אילו הייתי במקומו, גם אני לא הייתי רואה כל תועלת בנסיון להפעיל חוק זה.

הוא הדין לגבי בוררות-חובה. שום בוררות לא תעמוד במיבחן, אם העובדים אינם רוצים בכך, כי אי-אפשר להכריח את אדם לעבוד. שביחה זו, וכל שאר השביתות האחרות שידובר עליהן

שביתת המצילים

היום, הן תוצאה של חוסר מדיניות סוציאלית מגובשת, חוסר חשיבה סוציאלית אמיתית. בתירוץ של "מצב ביטחוני", מתחמקת הממשלה מהתמודדות עם הבעיות הסוציאליות האמיתיות של המדינה, שהן רבות ומכובדות.

עיסקת החבילה התפרקה חלקית, והעובדים יודעים את זה. העובדים יודעים שהמחירים עולים, לכן יש לחק לעליית שכר, ושום כוח בעולם אינו יכול למנוע זאת.

כל העולים על דוכן זה ומתלוננים יגד העובדים הנוראים של מדינת-ישראל, אינם יודעים מה המצב בארצות אחרות.

איך אפשר למנוע מן העובדים להציג דרישות-שכר, בצורה זו או אחרת, כשהמחירים עולים?

באווירה בלתי-מתושמלת בהחלט, הוחלט להעביר את הצעתנו, יחד עם כל האחרות, לדיון בוועדה.

מי יציל

את המצילים?

משביתת החשמל עברנו לשביתת המצילים. הפעם היתה הצעתנו הראשונה, והובלנו את החיכוך. גם הפעם דיברנו לגופו של העניין, ללא אידיאולוגיה.

המשיב מטעם הממשלה היה צריך להיות שרה-פנינס, יוסף בורג, אבל הוא נעדר מן הארץ. את מקומו מילא שרה-הדת, חברת-למפלגה. כך נוצר מצב פיקאנטים מאוד: שרה-הדת היה צריך להסביר איך להחזיר לעבודה את המצילים, כדי לאפשר ויחצה בטוחה בשבת — שהוא מתנגד לה בהחלט.

רמזנו על כך בדברינו:

אורי אבנרי: מדי יום, בעיקר מדי יום שבת, נוהגים רבים רכבות תושבים, מכל חלקי הארץ, אל שפתימה של תל-אביב. בשביל המונים אלה, שוב, בעיקר בשבת, זה אמצעי-הנופש העיקרי.

והנה, מזה כמעט שנה, יש שביתה של המצילים בחוף ימה של תל-אביב, כ-27 במימסר.

כאשר העלתה סיעתנו את השביתה הזאת על סדר-יומה של הכנסת במסע הראשונה, היה זה ביולי 1970. אז היתה השביתה עדיין צעירה. עכשיו נכנסת השביתה, עוד מעט לשנתה השנייה.

בעונה שעברה טבעו בשפתימה של תל-אביב 14 איש. איש מאיתנו אינו יכול לדעת כמה מהם יכלו להינצל, לולא שביתה זאת.

השנה, עד כה — ואנו עדיין בראשיתה של עונת הרחצה — טבעו שישה איש ואשה בי שפת ימה של תל-אביב. המישה היו מיקרי טביעה רגילים, השישי היה מיקרה התאבדות, ש

ולדעת המצילים ניתן היה להציל את חיי ה-**מתאבד אילמלא השביתה.**

אתמול מצעו המצילים את מותה של מתאבדת נוספת. ... מה רוצים מצילים אלה? כבר בשנה שעברה, כדיון שהתקיים בכנסת, הצבענו על העובדה שהמצילים הם עובדי דים מיוחדים במינם, מבחינת תנאי-העבודה. יש כ-7 חודשי עונת-הרחצה, 5 חודשים שהם מחוץ לעונה.

שמואל תמיר: די דומה לעבודה בכנסת. **אורי אבנרי**: זה די דומה לעבודה בכנסת, אבל התנאים שונים. המציל, בניגוד לחברי-הכנסת, עובד שבעה ימים בשבוע, 11 שעות ביום.

(יש ויכוח על מיספר שעות העבודה, מפני שהממשלה או הרשויות המקומיות טוענות, ששעה אחת ביום, בה ה-מצילים נחים תוך כדי מהלך יום-העבודה, אינה שעת-עבודה, בעוד שהמצילים טוענים -- דומני בצדק -- שזוהי שעת-עבודה. מפני שאם אתה נח במקום-העבודה, ובין שעות-העבודה, הרי אין זו מנוחה.)

תנאי-העבודה של אנשים אלה שונים מאוד מהתנאים של עובדי חברת החשמל. נמצא בידי מה שנקרא בעברית ה"מודרנית", "לוקש", כלומר, חשבון פירוט המשכורת של מציל אופייני מהחודש שעבר. המשכורת ברוטו היא 721.50 לירות; המשכורת נטו — 513.80 לירות.

מה רוצים המצילים עכשיו? חביעתם העיקרית היא ל-פנסיה מוקדמת, זאת אומרת, פנסיה אחרי 25 שנות עבודה, וזו בהתחשב בתנאים המיוחדים המגרי של עבודת המצילים בים ובשמש, והבלאי האנושי המוגדל הכרוך בעבודה זו. יש תביעה שנייה לגבי הדריג, ודרישה לשכר בשבת כשיעור של 250%, במקום 150%.

כל הבעיות האלה, המתעוררות בשפתימה, נובעות מן העובדה הבלתי-סיבירה, ששפתימה שייכת לרשות המקומית. השמענו לראשונה, מעל דוכן זה, לפני ל-מעלה מחמש שנים, את הדרישה שתקום בי-ארץ רשות מרכזית אחת לשפתימה, רשות ממלכתית, שכל שפתימה בארץ תעבור מן הרשויות המקומיות לידי רשות זו.

אנחנו מסכימים —

מה לא בסדר?

לשמואל תמיר, שדובר אחרי, לא היתה ברירה אלא להס-כים עימי — וזה הלך לו בקושי.

שמואל תמיר: אני די מודאג, וצריך לפשפש בסענותי, בזה שבבעיניי זה אני תמים-דעים לחלוטין עם חברי-הכנסת אבנרי. זה קורה לי פעם שנייה בחודש, וזה לעיתים מזומנות למדי.

אורי אבנרי: אזלי גם אני צריך לפשפש ב-מעשי.

שמואל תמיר: ... אני מסכים שוב עם חברי-הכנסת אבנרי שהבעיה אינה יכולה להישאר במיטגרת רשות מקומית. מראש-הניקרה (וכאן נ"פ-רד מחברי-הכנסת אבנרי) ועד אליעזר ונחליים יש חוק אחד ארוך ויפה ...

אורי אבנרי: זהו בדיוק. אם הוא יישאר ב-ידינו, הוא לא יישאר פה זמן רב.

ויכוח מסוג אחר היה לי עם המציע השלישי, ניסים אליעד. שהציע שוב בוררות-חובה:

ניסים אליעד: ... רק מנגנון מסודר, רק כוח-חשיבה מאורגן, שיתכנן את הפיתרון, רק הוא יכול לענות על השאלה הזאת, ולא בוויכוח מעל במת-הכנסת.

אורי אבנרי: אתה מציע גם בוררות-חובה גרווסי בעליה?

ניסים אליעד: אני מדבר על שיטה של הס-דרת יחסי עבודה.

אורי אבנרי: מדוע הסחורה ששמה "עבודה" צריכה להיות כפופה לבוררות-חובה, ולא הרה"חיים, לא הדיבידנדות, ולא שום סחורה אחרת?

ניסים אליעד: הסחורה נתונה לבוררות ב-שוק. אם הסחורה תהיה גרועה, אם עיתונך לא יהיה טוב — לא יקנו אותו, ותפשוט את הרגל.

אתה לא תחייב את הקונים שיבואו לקנות את העיתון שלך.

השר ויקטור שביטוב: אם כך, מדוע לא תשאיר גם את קביעת שכר-העבודה לשוק?

חרם

מול חרם

עניין ימי אחר לא נדון בכנסת בכלל — התקרית של המיכלית קוראל סי.

הגשנו הצעה דחופה לסדר היום ומחינו על איסור פיר-סום הידיעה במשך כמה ימים. יו"ר הכנסת העביר אותה במישרין להעדת-החקיקה-הביטחון.

ביררתי ומצאתי שההצעה, בה אין אנחנו מיוצגים, תהג כרגיל: תתן לנו לדבר, ולא תתן לנו להיות נוכחים ב-בירור עצמו. איננו יכולים לסבול נוהג זה. הודענו, על כן, שלא נוסע בחצדה כלל.